

Varpas išeina kas
antras mėnesis. Metinė
prekė su parsiumtimu:
Rusijoje (kuver-
tuose) . . . . . 5 rubl.,
Prusose . . . . . 3 auks.,
Amerikoje ir kitur 4 auks.

VARPAS

Apgarsinimai V a r p e ,
ištisa eilutė smulkaus
rašto, kaštuoja
60 fen. arba 30 kap.

literatūros, politikos ir mokslo dvimėnesinis laikraštis.

Paslaptinis cirkularas Suvalkų gubernijai.

Nr. 9 lenkiško mėnesinio laikraščio „Prze-
gląd Wszepolski“ randame cirkularą, ku-
ris pilnai patvirtina žinią patilpusią Nr. 6
„Uk.“, kad Maskolijos valdžia susitarus yra
su Prūsų valdžia persekioti lietuvius. Štai
kaip skamba tas cirkularas:

„Policijos departamentas 11 d. Sausio per
raportą Nr. 30 davė žinią pagalbininkui Var-
šavos general-gubernatoriaus prie policijos
reikalų, kad iš daugybės nurodymų, atėjusių
per ministeriją vidaus dalykų, pasirodo, kad
Lietuviška Tautiška Partija, kuri darbuojasi
kraštuose lietuvių apgyventuose, ypatingai
Suvalkų ir Kauno gub., parkviečia į cieco-
rystę praplatinimui didelę daugybę lietuviškų
raštų, atspautų daugiausiai Prusose, o ypa-
tingai Tilžėje. Ant to dalyko savo laike buvo
atkreipta atida Vokiečių valdžios ir per jos
įsakymą buvo atsiųstas į Tilžę agentas poli-
tiškos policijos, kuriam įsakyta akylai da-
boti išleidimą lietuviškų raštų, paskirtų iš-
siuntimui į Rosiją. Be to Prūsų sudų mi-
nisteris prašė vyresniojo prokuroro Karaliau-
čiaus ir prokuroro Tilžės, kad minėtam agentui
duotų juodu reikalingą pagelbą ir kad perse-
kiotų sudu nurodytus per agentą žmones ir
išleidimus.

Paskui Prūsų valdžia per savo diplomata-
pasiuntinį Peterburge kreipėsi su prašymu
daleisti atsitikus reikalui minėtiems agentui
ir prokurorui susinėsti tiesiog su maskolijų
valdžia parubežės gubernijų.

„Dėlei reikalavimo departamento-policijos,
patilpusio atsišaukime Nr. 30 general-poru-
čnikas Onoprienko išreiškė nuomonę, kad tame
reikale vedimą tiesioginių susinėsimų su Prūsų
valdžia reiktų pavesti viršininkams žandarų
užveido Suvalkų gub. paviečiuose Mariam-
polės, Naumieščio, Kalvarijos ir Vilkaviškio,
o kas link valdžios administratyviškos — vir-
šininkams Naumieščio, Vilkaviškio, Mariam-
polės ir Suvalkų paviečių, nėra per rubežių
tų paviečių eina kontrabandas.

Duodamas apie tai žinią ir pasiremdamas
ant propozicijos pagalbininko Varšavos gene-
ral-gubernatoriaus prie policijos reikalų nuo

17 d. Vasario ir 4 d. Kovo Nr. 39 ir 72
velyjų Jusų Mylistai priimti ant savęs pil-
dymą aukščiausiai minėtų prideryščių, o atsi-
menant, kad laukiamoji kontrabanda uždrau-
stų lietuviškų raštų bus ypatingai politiška,
persekiojant panašius prasikaltimus reikia
stengtis suteikti pagelbą žandarų viršinin-
kams, taikytis tokiuose atsitikimuose prie var-
tojamųjų įrankių ir suteikt jiems visokias ži-
nias, kas link kontrabandos, kurią Jus My-
lista apturės nuo Prūsų valdžios arba kitokių
keliau.

Toks yra cirkularo turinys. Iš to cirku-
laro pirmiausiai matyti, kad maskolijų valdžia
viena jau nestengia sulaukyti prasiplatinimą
lietuviškų raštų Lietuvoje, kad lietuviško ju-
dėjimo jau neįveikia nė policija su gauja
žemskių, žandarų ir prokurorų, nė apsigink-
lavus kariuomenė, ką pastatyta yra ant Lie-
tuvos rubežiaus daboti einančią iš Prūsų
kontrabandą, kad lietuvių neįbaugina nė bar-
bariškas padavadyjimas valdžios šaudyti ei-
nančius per rubežių žmones, nė atkaklus kan-
kinimas žmonių už skaitymą ir platinimą lie-
tuviškų raštų. Kad ir valdžios tarnai nie-
kad nepalijauja būdę ir sergęję padavady-
jimus „šventųjų įstatymų“, nežiurint ant to
Lietuviška Tautiška Partija, kaip sako cir-
kularas, parkviečia platinimui didelę daugybę
lietuviškų raštų. Tokiu budu valdžia mato,
kad apšvietimas žmonių slysta jai iš rankų
ir pereina į rankas Liet. Taut. Partijos. Ne-
turėdama įtekmės ant žmonių, ji negali pri-
laikyti jų nuolankumo, paklusnumo, ne gali
įkvėpti tos vergiškos dvasios, kuri verčia
žmogų pildyti da-gi neteisingiausias įstaty-
mus, žodžiu sakant valdžia negali turėti po-
kojų tvirto pamato. Valdžia jaučia, kad puola
jos autoritetas akise žmonių ir kad drauge
su apšvietimu slysta jai iš rankų ir valdžia
ant žmonių. Pasijutus kritiškame padėjime
ir bijodama, kad įvesta Lietuvoje tvarka ne
griūtų, maskolijų valdžia kviečia sau į pagelbą
Prūsų valdžią. O tuom tarpu lietuviai ne-
kelia nė kokio maišto, vien tik trokšta skai-
tyti, apšviesti ir pagerinti savo buvį . . .

Ar tai ne aišku, kaip bijo šviesos ma-
skolijų valdžia, tas tamsybės ir melagystės
apaštalas! Ar tai ne aišku, kad lietuvystės

idėja turi didesnę galybę, ne kaip apsiginkliavęs nuo galvos iki kojų šiaurės milžinas! Tuom tarpu kada maskolių valdžia persekiodama lietuvius, jieško sau pagalbos, mes galim triumfuoti ir tikėtis, kad nenūžlgo ateis valanda laimėjimo.

Be to cirkularas perstato mums tikroje šviesioje Prusų valdžią, kuri nesidrovėjo paduoti ranką šiaurės despotui ir prisidėti prie persekiojimo lietuvių, gyvenančių po Maskolijos valdžia. Koki motyvai privertė Prusų valdžią taip pasielgti, sunku įspėti. Visgi iš jos apsiėjimo matyti, kad ji solidarizuoja su Maskolijų valdžia dalyke persekiojimo lietuvių ir da-gi pati nuo savęs paduoda užnamą, kokiū budu galima butu geriau atlikti minėtą reikalą. Ta bičiulystė Prusų valdžios su Maskolijų valdžia ir pasidavimas Prusų valdžios į tarnystę Maskolijų valdžiai aiškiai parodo, kokiais keliais eina Prusų valdžia. Pasitikėti ant tos valdžios teipojau negalima, kaip ir ant valdžios Maskolijos. Prusų valdžia nedarytų nė kokių ceremonijų su lietuvių reikalais Prusuose, jeigu tik ji matytų, kad tie reikalai daro jai pragaištį. Bet lietuviški raštai užsiima vien reikalais Maskolijos lietuvių ir Prusų Lietuvoj nesiplatina. Lietuviški raštai ne tik ką ne kenkia Prusų šaliai, bet, atbulai, atnešą jai naudą, nėra sutraukia iš Lietuvos į Prusus daugybę pinigų.*) To negal ne užtemyti Prusų valdžia. Bet jeigu Prusų valdžia to ir neužtemytų arba ignoruotų ir norētu užginti Prusuose spaudimą lietuviškų raštų lotyniškais litaromis, tai vis-gi ji negalėtų to padaryti, nės valia jos, nors mažai, bet vis-gi yra apribuota per konstituciją, o kiekvienas pažeidimas konstitucijos ir žmonių tiesų galėtų atsiliiepti presoje ir padaryti valdžiai daug nesmagumo. Pažeidimą savo tiesų, žinoma, pirmiausiai užtemytų tie, ką traukia sau naudą iš lietuviškų raštų... Už tai Prusų valdžia nė neuždraudžia spaudinimą lietuviškų raštų, bet žada tik padėti persekiot lietuviškus raštus ir žmones. Nors tame dalyke ir nėra didelio pavojaus dėl lietuviško judėjimo, bet vis-gi atsiranda per tai naujos kliutys ir žabangos. Jeigu Prusų lietuviškai nebutų teip politiškai užsilikę, jeigu jie suprastų tikrą vertybę apsiėjimo savo valdžios, jeigu juose butu nors kibirkštėlė tautiško susipratimo, tuomet jie, žinoma, pasipiktintų iš savo valdžios darbo, pakeltų protestą viešai, arba bent pasirupintų, kad apsiėjimas Prusų valdžios tarnauti Maskolijų valdžiai butų žinomas teip-gi Prusų lietuviams ir apskritai visai Vokietijos viesuomenei... „Vierniejie“

*) Žr. „Uk.“ Nr. 9.

Prusų lietuviškai galėtų per tai įgyti šiek tiek politiško susipratimo, o progressyviški Vokietijos elementai turėtų naują progą apskelbti svietui apie persekiojimą laisvės ir apšvietimo.

S. Z.

→→ Velinės. ←←

(Tęsimas.)

Senatorius (luktelėjęs, tarnams).

O šelmiai! latrai!

Prie durų stovit — ir tokia tvarka? ...

Nulupsiu kailį, šelmiai, pamokysiu Tarnaut....

(vienam tarnui)

Klausyk... eik paskui bobą tą...

(Pelikan'ui)

Ne, tamistai pavesiu: kaip išeis tik

Nuo kunigaikštienės, tai duoki jai

Pas sunų eit pasimatyt ir veski

Ją ten... ten, į kalėjimą; paskui

Skyrium uždaryk — ant dešimts raktų....

C'en est trop.... Šelmiai! išmokysiu jus . Tarnystės!

(puola ant kedės)

Tarnas (drebėdamas).

Pono įsakyta leisti....

Senatorius (pašigriebdamas).

Ką? Ką?... Tu drįsi, tu! šnekėti man?....

Tai teip Lenkijoje išmokai ponui

Atsakinėt?... Palaukk, atpratįsiu!...

Pas policmeisterį jį veskit... šimtą

Lazdų ir keturias da sanvaites

Ant duonos ir vandens....

Pelikan.

Meldžiu pažvelgti,

Kad ant slaptos nežiurint ir sargos

Budrumo, žinią apie Rollison'o

Mušimą sėja neprilankios mums

Žmogystės ir da gal atrasti kelią

Giedrius mus troškimus prieš ciesorių

Apterst, jei šitam tardymui mes sprando

Greit nenusuksim.

Daktaras.

Tai-gi aš svarsčiau,

Šviesusis pone.... Rollison sumišęs;

Nusizudyti nori, prie langų

Vis šoka, o langai uždarinėti....

Pelikan.

Jis uždegimą plaučių tur; nereik

Marinti jo sugedusiam ore....

Paliepsiu langus tuoj atidaryt....

Ant trečio augšto — pasidžiaugs tad oru....

Senatorius (be atidos).

Ir leisk man bobą, kavą begeriant!.

Neduos nė valandėlės....

Daktaras.

Tai-gi reikia,
Šviesusis pone, prižiūrēt labiau
Sveikata. Vis sakau aš, kad po pietų
But atidėti tiejie reikalai....
Ça mine la santé.

Senatorius (ramiai).

Eh mon docteur,
Tarnystė ir tvarka turi but pirmesnė!...
Paskui, tai nieko, pilvui da sveikiau;
Sujudin tulžį, *fait la digestion.*
Po pietų aš galėčiau *voir donner*
La question, jei liepia teip tarnystė....
En prenant son café, žinai tu ką,
Pats laikas pamatyt *auto-da-fé*....

Pelikan (prašalindamas daktarą).

Ką su Rollison'u daryt? Jei šiandien
Numirtų.... tai?...

Senatorius.

Palaidok! Ir gali,
Jei nori, balsamuoti.... *A propos*
Balsamo: Baikov! tau but ne pro šalį
Balsamas, nės išrodai kaip lavons,
O vesti nori. Žinote? Jis turi
Net sužiedotinę....

(iš kairės pusės atsidaro durys; įeina tarnas;
senatorius rodo ant durų)

Žiurėk, ta mergina baltai-raudona....
Fi, vyrs, *avec un teint si délabré!*
Turi, kaip Tiber, à *Capré*, imt šliubą.
Nesuprantu, kaip jien ten privertė
Merginą, kad žodelį „teip“ ištartų.

Baikov.

Ar privertė?... *Parions*, kad aš su ja
Už metų skirsiuosi; paskui kas metai
Vis iminėsiu jaunas pačiuotes
Be prievartos. Gana užmesti akį
Ant tos arba kitos: *c'est beau* menkai
Bajordukrai generoliene tapti.
Neverks ji šliubą imant, kunigo
Paklauskit.

Senatorius.

A propos.... Eik šian, tu mano
Juodasis cherubine! *Quelle figure,*
Žiurėkite!... *On m'a l'air d'un poëte*....
Matei tu *un regard aussi bête?* Jis reik
Išjudinti.... Išgerk stiklėlį rumo.

Kun. Petras.

Aš negeriu.

Senatorius.

Imk, kunige, išgerk!

Kun. Petras.

Aš brolis.

Senatorius.

Brolis ar tetėnas, bet-gi
Iškur žinai tu, ką kalėjime

Kitų vaikai beveikia? Tu nešiojai
Žinias pas motiną jo?

Kun. Petras.

Aš.

Senatorius (sekretoriui).

Rašyk

Prisipažinimą — štai liudytojai.

(kunigui)

O tu iškur žinojai, a?... Gražus
Paukštelis! Mato štai užrašinėjant,
Tai neatsako.... Kokiam klištorium
Brolystė tavo esti?

Kun. Petras.

Bernardinų.

Senatorius.

O pas Dominikonus giminės?
Nės Rollison jug pas Dominikonus
Sėdėjo. Na, taryk: iškur žinai,
Kas tau pasakė tai? Girdi! Sakyki,
Liepiu.... Patylomis man nešnabždėk.
Aš vardan ciesaoriaus liepiu: minyke,
Girdi? Minyke! Ar pažįsti tu
Maskolių knutą?...

(sekretoriui)

Tyli, užrašyk.

(kunigui)

Klausyk: jug tu tarnauji Ponui Dievui....
Ar tu pažįsti teologiją?
Klausyki, teolioge: ar žinai tu,
Kad kiekviena valdžia nuo Dievo yr?
Tai jeigu tau valdžia sakyti liepia,
Nepridera tylėt.

(kunigas tyli)

O ar žinai,

Minyke, kad galiu pakarti tave?
Ir perdėtinis tavęs netgavivš.

Kun. Petras.

Jei valdžią kenčia kas, tai nesakyki,
Kad klauso jos: nės kartais valdžią Dievs
Paduoda į rankas piktosios dvasios.

Senatorius.

Pakorus tave, jeigu ciesaoriaus
Patirtų, tai žinai, ką pasakytų?
„Ee, senatoriau, šėlsti matau.“
O tu styri, minyke, pakabintas!...
Eikšian arčiau, paskutiniu kartu
Paklausiu: kas tau apie tą mušimą
Pasakė? A?... Tyli?... Ne Dievo jug
Tau pranešta.... Kas sakė?... Ką?... Ar
Ar angėlas?... ar velnias?... [Dievas?...

Kun. Petras.

Tu sakei.

Senatorius (perpykęs).

Tu!... Tu!... sakyk man tu?... o, o, minyke!

Daktaras.

Kvaili! Šviesusis pone reik sakyt.

(Pelikan'ui)

Parodyk jam. Tur but jisai iš tvarto....

Užteikki teip....

(rodo ranka)

Pelikan (duoda kunigui per veidą).

Matai, tu asile,

Senatorių užrustinai!

Kun. Petras (daktarui).

Atleiski

Jam, Viešpatie, nežino ką daras!
O broli, ta pikta roda pats save
Užsimušei. Da šiandien stosi tu
Prieš Dievą.

Senatorius.

Kas tai?

Baikov.

Jis juokauja. Duoki

Da kartą jam į snukį ir tegul

Mums pranašauja.

(duoda jam į nosį spraktą)

Kun. Petras.

Tu teipos-gi, broli,

Pasielgei, kaip jis!... Ir tavo jau
Yr suskaičytos dienos, eisi jojo
Pėdoms.

Senatorius.

Pašaukkite Botvinką, ei!...

Nišleiskit kunigo.... jis mus nužadįs;

Žiurėsim, ar tylės teip ir toliau.

Kas nors jį pamokino.

Daktaras.

Tai-gi noriu

Pranešti nuožemiai, juog visame

Tam dalyke yra susikalbėta

Ir visą ryšį laiko rankoje,

Žinau aš, kunigaikštis Čartoryski.

Senatorius (pašokdamas).

Que me dites vous là, mon cher? ... C'est impossible...

(pats sau)

O kas žin?... e!... ant kokių dešimts metų

But tardymo, kad jį ipainiojus....

(daktarui)

Iškur žinai?

Daktaras.

Senai svarstau tą bylą...

Senatorius.

Ir nieko nesakei man, tamista?

Daktaras.

Šviesusis pone, neklausėi: sakiau jug,
Kad čia kas nors tą gaisrą įputė.

Senatorius.

Kas nors! Kas nors!... Vienok ar kunigaikštis?

Daktaras.

Turiu aš tikrą pėdsaką, žinias,

Skundus, laiškus sugautus.

Senatorius.

Kunigaikščio?...

Daktaras.

Bent apie kunigaikštį kalbama
Ir apie jo užmanymą, teipos-gi
Profesorių daugumo — Lelevel
Ugnavietė. Jisai slapčia tą ryšį
Vadžioja.

Senatorius (pats sau).

A, kad gavus kokį nors

Paliudymą, liudyjimo žymį,
Šešėlių žymio, nors šešėlio tik
Šešėlių!... Jau girdėt nesykį kalbant:
Tai Čartoryski Novosilcov'ą
Iškėlė teip augštai. Dabar žiurėsim,
Kas pasigirs: ar tas, katras iškelt
Mokėjo, ar tasai, katras nustumė.

(daktarui)

Eikš, *que je vous embrasse!*... Kitoks dalyks!
Išsyk mačiau, kad ne vaikų čia darbas,
Išsyk mačiau, kad kunigaikščio tai
Ranka.

Daktaras.

Ir tu matei, Šviesusis pone?...

Pats velnias neapmonys tau akių....

Senatorius (rimtai).

Kad ir aš viską apie tai žinojau,
Bet jeigu tamistai pasisekė
Surasti liudyjimus, tad klausyki,
Aš duodu žodį tau senatoriaus:
Pirmiausiai pakeliu ik pusei algą,
O skundą šitą priskaitysiu aš
Už dešimts metų prie tarnystės tavo.
Gal starostystę, pobažnytinis
Turtus, ar orderį.... Kas gal žinoti?
Mus ciesorius apmoka gausiai; pats
Prašysiu jo, tai jau dalykas mano.

Daktaras.

Ir aš kiek prisidirbau: iš mažos
Algos reikėjo apmokėti špiegai.
Vis tai dariau ant gero ciesoriui.

Senatorius (imdamas jį po pažastę).

Mon cher, eik tuoj su mano sekretorium
Paimti tasias popieras visas
Ir užpečėtyt;

(daktarui)

Vakare svarstysim

Sykiu.

(pats sau)

Aš dirbau, visą tardymą
Vedžiau, o jis iš to turėtų naudą
Ir garbę!...

(užsirupina)

(sekretoriui į ausį)

Daktarą suimk sykiu
Su popieroms.
(jeinanciam Baikov'ui)
Tai yř svarbus dalykas....
Mes patys turim apsirupinti.
Mus daktaras prasitarė netyčia....
Kvočiau jį — tardymas išspaus daugiau.
(Pelikan, matydamas senatoriaus malonę, lydi
daktarą ir nusilenkia jam žemai)

Daktaras (pats sau).
Atstumdavo mane pirma.... Palaukki,
Tų Pelikan'e! ir tave aš veik
Nustumsiu, bet jau tu neprisikelsi!
(senatoriui)

Bematant sugrįžtu.
Senatorius (lyg nenoroms).

Ant aštuntos
Iš miesto išvažiuot rengiuosi.
Daktaras (žiurėdamas ant ziegorėlio).

Kas tai?
Ant mano ziegoriaus tik dvylikta?
Senatorius.

Penkta.
Daktaras.
Ar jau penkta? Akims nenoriu
Tikėt: ant dvyliktopat numero
Rodyklė kaip sustojo, teip ir stovi,
Kad nors ant plauko pasijudintų.

Kun. Petras.
Ir tavo, broli, ziegorius sustojo,
Jau nė ik kito neis pusiaudienio....
Aprupink, broli, dušią!

Daktaras.
Ko tu nori?
Pelikan.
Jis pranašystę kokią murma tau.
Žiurėk, kaip akys žiba: tikras driežas!

Kun. Petras.
O broli, Dievas yvairiais keliais
Nor persergėt....

Pelikan.
Tas brolis man išrodo,
Lyg špiegas but....
(po kairei atsidaro durys; įeina daug įsirėdžiusių
damų, valdininkų, svečių; paskui juos muzika)

Gubernatorienė.
Ar galim?
Sovietnikienė.
C'est indigne!
Generolienė.
Ah! mon cher sénateur, mes laukiam, siunčiam...
Sovietnikienė.
Vraiment, c'est un malheur.
Visos (sykiu).

Tai pagaliaus
Jieskot atėjom....

Senatorius.
Kas tai?... Kokis grožis!

Dama.
Ir čia šokt galim; salė didelė.
(stoja ir ruošiasi šokti)

Senatorius.
Pardon, pardon, j'étais très occupé.
Que vois-je un menuet?... Parfaitement
Groupé! Cela m'a rappelé les jours
De ma jeunesse!

Kunigaikštienė.
C'est un surprise.
Senatorius.
Est-ce vous!
Que j'aime cette danse! Ah! dieux! Un surprise?

Kunigaikštienė.
Vous danserez?
Senatorius.
Certes, et de mon mieux.

(muzika varo menuetą iš Don Juan'o; po kairei
stovi činovninkai t. y. valdininkai ir jų pačios; po
dešinei keli jauni vyrai, keli jauni maskolių aficie-
rai, keli seniai lenkiškuose parėduose ir kelios
jaunos damos; ties viduriu menuetas; senatorius
šoka su Baikov'o sužiedotine, Baikov su kuni-
gaikštine.)

(Toliau tęsis.)

Paveikslai.

(Tęsimas.)

Po pusryčių vyrai, įsispyrę į batus, kin-
kėsi arklius, taisė vežimą. Motina krupstinė-
damą aplinkui tarė:

— Reikia ir man važiuoti; turiu parduoti
kvortą sviesto ir dešnutę kiaušių.

— Kur-gi ne! tokios dar betruko! —
subarė tėvas — žinai kaip pas mane? Bo-
boms sėdėti užpečkyje, nesivalkioti kaip kan-
tapliai paskui vyrus, o parduoti, jei ką turi,
mokėsiva ir be tavęs. Duok šian, idėsiu
gerai į vežimą.

Motina dairėsi, nebenorėtų duoti savo
pardavinio, bet tėvas varu glemžė iš klėties
puodelį sviesto ir krepšelį kiaušių. Katrė
pamačiusi vėl atsiliepė:

— Ką čia užsimanei parduoti paskutinį
kąsnį! Ką-gi beėsime subatoms per šienpjūtę?

— Tau tik viską suėsti terupi — šoko
tėvas — o iš kur kapeiką paimsi? Džiaugkis
duonos turinti, ne sviesto!

— Jai daugiau niekas nerupi, kaip tik
skanėstai — pitarė motina.

Jonas nieko nesakė, nės ir jisai velytų
verčiau suėsti, ne ką parduoti. Katrė pri-
ėjusi prie vyro prašė:

— Joneli, nupirk man nors svarelį muilo; reikia bent išsiskalbti sienpjutei. — Vėl kaip dagi visiems pakišo.

Tėvas spiaudė:

— Po biesais! tokių dar išmislių betruko mano gyvenime.

— Giltinių Strainiuška! — pridėjo motina, — amžį baigiu be muilų, o dėlto esu padūsui.

— Tai-gi, tai-gi, kaip-gis! Visų ištaigų bereikia.

Išvažiavo. Motinai vėl sugilo galvą, širito atgal į lovą. Katrė velėjo drabužius, šutino ir kresčiuose su naščiais nešiojosi prie skalbyklos.

* * *

Kutvalliškių pievos* išeina pailga lygme išilgai Ventos. Nuo sodos pusės kalvos ir kelnuoti dirvonai; priešais, antroj pusėje pušynai žaliuoja. Venta po plotmą visaip išsivinguriuoja, skiriasi į šakas, kurios vingi aprietusios ir vėl kruvon susibėga, bet plaukti tiktai per potvinius tepakilsta, o vasarą niukso ant vietos; pabliurusi dumblais ir purvynais, per tai ir pievos šlapios ir smukios, išdžiusta tiktai pasitaikius giedriai vasarai. Tankiai per sienpiute tyvaliuoja vanduo po žoliena pasruvęs, o jei kartais sodresnis lietus uždrožia, tada, Venta, beveizdint užkilsta, išsiliejusi plačiau, priduoja vandens šakoms ir susiburusios visos per vieną, pasijudina plaukti. Tuomet nuplukdo, nunesa pradalgius, kupščius ir kugius, o stačioji žolė, aptvinusi ligi viršunių, lenkiama sraumunu vandens, susikloja gulščia ligi pat žemės. Tuomet sienaujantiems padaro nemaža šoros. Už tai nusekus pavasario potviniams, stojus giedrai, atstu pirma Šv. Jono subruzda jau sodiškiiai po ventas valiuoti.

Rytmetyje, saulelei apšvietus pirmais spinduliais viršunes pušyno, apibėrus žemę spindančiais burbulais rasos, sukilus paukšteliams čiulbėti, sustoję vyrai į burelį garsiai suvaliavo. Dainos atbalsis atsimušė pušyne; antroje pusėje ligi sodos sklėdėsi meilus garsas. Tas burelis dar nenubaigė tęsti, kitame rėžyje vėl užniko užti. Kitur dalgius skambino ir klepnojo. Tokio užimo balsas kilo nuo žemės, kartu su baltu ruku sklido ore, mišo su reveršelio giesne, nusiuzė, nusi-skambėjo tolyn, tolyn padangėse.

Margoji gegelė papušynyje linksmai kukavo ir sukvakėjo. Giliamjame Ventos duburkyje pliaukštelėjo lydeka. Su pusryčiais pribuvo mergaitės, pasirengusios ant darbo. Šeimnininkai su arkliais ir vežimais danginosi į pievas; važiojo žabarus kamšoms; kur negalėjo įbristi, vežėsi iš namų lentas, visokias duris tiltams ir lieptams; per griovius dėlėjo,

taisė takus šienui išvilkti. Piovėjai sušilę, suplukę, vienmarškiniai, pasiraite, nusitvėrę į glėbį dalgiakotį, susilenkę brido išilgai rėžio, koja už kojos, ne aplenkdami sausumos nė pelkės. Kaip įniršę kareiviai, arba koki galvažudžiai, kirto su dalgio ašmenimis, klojo žolelę į pradalgius, suko į šalį, kaip kokią juostą, tęsė greta, o savo šliužiais skyrė platų kelią. Kiekviename rėžyje du ar trys vyrai, eilėje, po kits kito, kinkavo ir kinkavo, visi pavieniui. Tulas pailsęs sustojo; dalgį pasistatęs, suskambino, sužvangino, su pustykle per ašmenis sučiarskino, kepurę atsimaukęs prakaitą nubraukė, diržą ant pilvo patempė ir vėl dalgį į glėbį ir vėl kinkavo.

Žolėlė dar pastyrusi kioksojo pradalgėje pasišiaususi, tarytum nenusimananti atskirta jau nuo savo kelmo, nė maž nenutiudusi.

Merginos įkandin vyrų šarpavo, kaip bitelės erskėtrožėse, nelaukdamos nė žolės pavytimo lėkė į pelkę padėliotomis lentomis, arba kur pakliuvo murdėsi, brido pasikaisiusios, dumblais susitaškiosios, basos, kaip antys raudonomis kojoms, nebodamos nieko stumė su grėbliu pradalgę pagal žemę, sugrėbusios glėbiais dėjo varvantį sieną ant velkių, prispaudė su grėbliu, paskui užmetė virvelę ant pečių, kartelių galus nusitvėrusios murdėsi, brido smukdamos, klupdamos per purvynus, iki pribrido ligi padėliotų takų. Prikopusios lieptus pasigavo, kone tekinos lėkė, išilgai vilkdamos šėkų valktį už save didesnį, kaip skruzdelės. Vilko ant kalvos, vertė į pakugę džiovinai. Apilusios, sušilusios skubina; nors kiekviena savo rėžyje verčia, o apskritai išrodo, juog kits-kitai pavydėdamos grobsto, godėjasi, kiekviena stelgiasi, kad tik daugiau suglemžtų.

Vyrai kinkuoja ir slenka į vieną pusę; moteriškės velka, šliaužia priešingai į kitą pusę; vilnyja kaip varpos vėjo linguojamos, maišosi, margoja žalios ventų plotmos tarytum baltų žašų prisklidusios. Taškosi po vandenį, murdosi po dumblynus, bėgioja, rodo banda gyliuoja. Saulelė kaitina be jokio vėjalo.

Nebetoli jau pietus, nės bobos su lauknešėliais, persižebojusios krepšeliais, nuo sodos slenka per pušyną į pavencius. Ankstybesniųjų burelis, susėdusios pavėsyje, lukuriavo iki išbris darbininkai, ir tarp savęs šnekučiavo:

— O tai, žiurėk, kokią valktį Katrė velka! — rodė viena — ne tinginė, sesele! jug čia nevalios jai nėra, dėlto dirba pašėlusiai, kad bėda!

— Ką-gi darys nedirbusi, kad vyras tinginys, pati turi būti darbininkė, visuomet taip yra.

— Ne duok Dieve! į koki surų rasalą įkrito mergėlė. Kas-žin kokia širdis jo tėvų; tokią dalį paklojo, sesele, o vaiką įkišo į toki vargą, tai bėda!

— Motina, žinoma, gailisi prapuolusios dukrelės; mačiau pašventuryje, kaip Katrė verkdamą guodžiojosi. Motina kartu verkė, o tėvas, girdėdžiau, sakė: kentėk, dukter! pasi-gausi po tėvų mirties, žemė gera!

— Kentėk, kentėk! — juokėsi kita — iki saulė patekės, rasa ir akis išės. Toki dar dekti tėvai; marti dar pirma gal kojas pastatyti, besiplėsydama viena su darbais. Motina iš didelio darbštumo, marčią įgavusi, ir rankas susinėrė. Pagaliaus nebenašė nė pietų; Katrė, ateidama grėbti, turi atsinešti:

Kas-žin kur įniršo pliaukšti neeję dar esti.

— Pone Dieve sergėk, kad šimet išpijo ventos! pernai daug buvo sausesnės.

— Visą sieną gaus patys išvilkti, arklių neįves, atbodus darbas, kad bent Dievas giedrą patėstų, išvilktas nesuputų.

Piovėjai pradėjo žvalgytis į savo šešėlius.

— Kas-žin, kelinta gal buti adyna? — paklausė viens iš burio.

— Adynos dar, mat, bereikią! — juokėsi kitas — pilvas per vis geriau laiką nurodo; antai ir nešėjos atvilnyja su pietumis.

Skambino dalgius, šluostėsi prakaitą ir palengva pradėjo po kelis kalvon slinkti. Vienas brisdamas stačiai įsmuko ligi juostos, storai nusipurvinęs, vos išmaujojo. Kits eidamas takišu į šaką įpliumpėjo; juokų, klegėsio ligi valios. Jaunesniejie užniko mergas velėnoms taškyti, ir tos nepasiduodamos laidėsi priešais; paskui juokuodami stumdydamiesi, mergų valkčius pagriebė, arba jas pačias už rankų, išlakino, išklegėjo iš pelkės.

Rinkosi visi į burelius; jieškojo užuksmės ir nešėjos išsisklaidė su pietumis, kiekviena prie savo šeimynos, tie į ratą susisėdė, lauknešius pasistatė viduryje, juokuodami valgė. Nešėjos šalyje susėdo. Pačiam įniršime pietų, tik griautinis: turrurrur!! čiapat, rodos, ant galvos. Kaip elektrika užgavo visitelius, sujudo kaip skruzdėlės per skruzdyną užkirtus. Kiekvienas nusigandęs žvalgėsi į debesis. Pamišo ir pietus: kitas pa-valgęs, kitas ne, vieni pasigriebė grėblius sausą sieną metė į kupščius arba krovėsi vežimus. Kiti išlakstė arklių atsivesti. Šienas pianti niekam neberupėjo, puolė tik išdžiovintą jį gelbėti.

Vingiai teip-gi bruzdėjo. Tėvas, su brizgalais landė po elksnykus; Katrė sieną vertė į kugį. Jonas, atsigulęs ant pilvo, baigė iš

lauknešio pieną srėbti. Vežimas prikrautas jau stovėjo.

— Skubėk, Joneli! — skraidino Katrė — reikia apgrėbstyti ir priveržti vežimą; tėvelis netruks arklius suvokti.

— Tai-gi, tai-gi, kaip-gis! vis į mane žiurėk, tai-gi lipk ant vežimo!

Katrė pasistatė šale vežimo kartį, įsikibusi šoko ant tekinio, paskui ant vežėčios ir užsirito ant viršaus šieno. Atsistojusi šaukė:

— Ką bestovi? Grėbstytk, duokš kartį, skubėk! Debesys jau čiapat.

— Tai-gi, tai-gi, laidyk gerklę! — Jonas atsidadėjęs darbavosi.

Katrė, ant vežimo, ūkantrybe degė.

— Kas čia tau yra? čiupinėkis! antai tėvas parjoja, mesk virvę greičiau! — skraidino vyrą ir pati, kad įmanytų, rodos, iš kailio išsinertų.

Pradėjo Jonas veržti; kiek patrauks, virvė: pakšt! nutrukusi. Sumegs, pradės veržti ir vėl pakšt! ir vėl čiupinės, kol sumegs. Katrė apmaudu niekur nesitvėrė. Vėjas jau pakilo šniokšti; sukinėdamosi po pakuges kilnojo nuo žemės šieno pluošteliu; kur sausesni, leido į augštą. Žaibai blizga, perkunija kas-karts tankiau gruma.

— Atputnagiau giltinių! — suuko ant Jono — užmesk virvę ant karties, aš palai-kysiu. Veržk! — ir vėl virvė pukšt. Pri-jojo tėvas;

— Ar dar nepasitaisėte? Lietus jau ant nosies, kiti jau važiuoja.

— Tai-gi! kad virvė truksta ir truksta.

Tėvas pripuolė, vadžias pririšo, suėmė kartu su virve.

— Spausk, užgulsk kartį, tu ištiža! — šaukė ant Katrės — o tu, čia! — sukibo abudu veržti. Tik kartis trakšt! pusiau, kaip spriegs! Katrė nuo vežimo, net kojos pakežėjo. Laimė dar, kad pasitaikė ant pakugės. Čia lietaus pirmieje stambus lašai pradėjo jau pakšnoti. Vingiai mat, juog nieko nebus, skubinai pasikinke, sukritę nors ant nepriveržto vežimo, neatžvelgdami nulėkė namo. Katrė atsikėlusį apsižvalgė; mažai kas pastebėjo jos nukritimą, nės kiekvienas skubo, kiekvienas, savim užsiėmęs, nelabai tesistebi į kitus. Buvo beeinanti namo, bet galva svai-guliuoja, kojos dreba, todėl lindo į kugį, nės jau ištiesų pradėjo lyti.

Katrė, pakritusi šiene, skaudžiai atsi-duksėjo:

— Kas ten manęs laukia?... Tokios tai meilės trokšta mano širdis! Kad bent būtų prisiartinęs, bent žvilgtelėjęs... Kad teip bučiau negyvai užsimušusi?! vistiek, o gal dar pasidžiaugtų?! Toks tai užmokesnis už mano darbus ir vargus. Bevelyčiau vartele

šokavosi, ne kaip į tokių besirdzių nagus pakliuvusi. Eisiu prie tėvelių, apkabėsiu kojales, be nepriglaus manęs, be nepasigailės. O ar padės ką? Sukelsiu tik truksmą: ir be to mano broleliai baudžiasi Joną priperti; o ką tai padės? Jam širdies neįdės. Kuo vilkas gimė, tuo ir karš; jei geruoju nieko nepadeda, piktuoju nė tiek. Dievuliau, mano Dievuliau! tokia tai mano laimė, ir nė mažiausios viltelės nėra pagerėjimo mano buvio: — Katrės karštos ašaros riedėjo; debesys slinko, lytus retėjo; perkunija kaskarts toliau grumėjo. — Kaip nekiesiu tinginių; bepigu dar, kad jis mane mylėtų, bent vieną žodelį už mane užtartų; kad bent išauštų kuomet geresnė dienele: — pamaži Katrės širdies skausmas raminosi, karštos ašaros vėso, pavargusios akys merkėsi, rustus paveikslai jaukėjo. Saulė ją šildė šiluma, pradėjo meiliai svajoti, glaudėsi su mažu kudikėliu, ant galo viskas persimainė į sapną.

Vyrai parlėkę namo su vežimu stačiai įpuolė į daržinę. Belaukdami Katrės parėjimo Jonas užmigo, tėvas atkinkęs arklius pavarė į apluoką, pats spruko į triobą. Juokdamosi pasakojė motinai, kaip marti nusitelžė nuo vežimo.

— Katrės neraus giltinė, bet tas vaikas galėjo nusigąsti — pasirupino motina.

— Ne toks jisai kvailys! nesirupink! — juokėsi tėvas — nė skersas nepažvelgė: paliko bedribsančią.

— Na, žinai-gi užmigs, jei tik pasiliko! Pirma kas tai vikrumas buvo, kas tai gašumas, o dabar į amžiną tinginę pavirto; negana, mat, vežimo nebemoka nukrauti, bet ir po namus, ištižo kaip kantaplė! nebesivalo, nebesišvarina, nosim ardama čiuzinėja po sąšlavas ir purvynus, kaip amžinoji nevalėika.

— Tai-gi, ir dabar neparsivelka, nė vežimo nėra kam iškimšti.

* * *

Šį rudenį kas pasivėlavo su rugių sėjimu, tas prakišo, nės tiršti rukai ir tankus lietus pralijo dirvas, sunku beįbristi. Vingių paprasta su visais darbais tęstis, todėl ir rugius taškė, murdė į šlapią ir praskiestą žemę.

Tėvas žardienoje taisėsi eiti vagoti. Jonas beveddamas arklius sustyro, įlindo į duobą. Katrė klojime vėtė grūdus.

— Ar girdi, tu paduok man pavalkus iš duobos! — šaukė tėvas.

— Joneli! nešk tėveliui pavalkus! — pašaukė Katrė.

— Mat, šuo šunį, šuo šunį, šunes uodega vykst! ana teip ir čia. Kitą šauks dar, o tu pati ar negali?

— Ar aš per grūdus braidysiu! pasiimkite patys!

— Ne liežuvį laidyk atsistojusi, bet eik man tuojau vagų kasinėti, gana čia besitrynioti po jaują.

— Už tai suneškite grūdus, nės kiaulės įlenda per pamatus, negal čia likti.

— Parykiuk dar! lyg mes nežinome. Kaip aš liepsiu, teip ir bus! — sušuko tėvas — kits vėl, dribsok kas-žin kur įlindęs.

Išėjo Jonas.

— Nunešk grūdus į klėtį; tuojau eik vagoti!

— Taigi, kaipgis! braidysiu čia per purvynus! Pabandyk pats nešti, kad teip lengva.

Tėvas, paveizdėjęs į grūdus, pakraipęs galvą tarė:

— Teisybė, sunku savim tempti, verčiau nuvešime vakare.

— Anokia čia ne sunkenybė — atsiliepė Katrė — po purėlį du kartu suvaikščioti, daugiau sugaisties kinkinėtis arklius, ne kaip sunešti.

— Taigi, kaipgis! Nešk pati, jei nori.

— Tik, sakau, eik į lauką — sušuko tėvas — nesirupink su grūdais, dirbk kas tau liepta.

Vakare sušliurus, sušalusį, parėjo Katrė, lindo į duobą pasišildyti, čia staiga susirgo. Uždegė galvą karštis, kartu šaltis, virpulys, dyguliai, skausmai varstė be paliovos. Numanydama, juog čia nieko neprisišauks, vilkosi į triobą. Motina pamačiusi, istolo paleido gamarinę:

— Iškirmėjai jau duoboje! O man vienai žygiai: virki! Ant išvirtos berots skanu paėsti.

Katrė nusilenkdama ėjo stačiai į klėtį, bet nebeužlėjo; plėšėsi, blaškėsi lovoje ir ant žemės rėploms slankiojo. Jonas išgirdęs dejuojant nusišalino gulti į šiaudus. Rytmetį jau vėlai, atsiminė motina pasižiūrėti, ko nesikelia marti. Radusi ją besiblaškant, tuojau suprato, kas per liga; bardamosi už nekantrybę, parvarė Katrę į triobą, pašaukė prisimanančią bobelę, siulė valgyti, bet Katrė nieko nevalgė, tik verkdama šaukė:

— Jezau, Marija! nebetversiu, susimylėkite, duokite žinią mano motinėlei!

— Tylėk, tylėk! — draudė bobos — nebijok, bus viskas gerai.

Motina išėjusi varė Joną prie Katrės tėvų.

— Taigi, kaipgis! Josiu, mat, aš ten prie tų galvažudžių. Andai, karčiamoje Cipras kad drožė man į ausį! Taigi, kaip nujosiu, gal mane užmušti, taigi ko nenuėjus kol buvo sveika.

— Tėvai! jok tu, kad teip ji užsimanė.

— Tegul juos velnias! Aš Užkulniškių bijau istolo, o dar teip lyja, ar biesas gal joti?!

— Nereikia, nereikia! — tramdė boba simaišiusi į kalbą — betarškės Driežienė atlėkusi; bus reikią daktaro ir *kašavarkos*, visoko; o čia nieko nereikia; žadėtosios valandėlės tik belaukk. Degtinės su žolelėmis pasivirinkite

— Jonai! kaip tu Poną Dievą pažįsti, — šaukė Katrė — jok tu prie mano motinėlės.

— Jonas kepurę užsismaukęs išdrožė pro duris.

— Gerk degtinės stiklelį! — siulė motina — busi stipresnė.

— Išgerk, išgerk! — varė boba — už vaistą reikia gerti.

— Gerkim muvį po burnelę, sveika! — ir siurbė abidvi.

— Negersiu degtinės, ne! — gynėsi ligonė, — man širdis pyksta, kad jus geriate; verčiau išvirkite kokios žolienės, mano lovos gale yra cukraus.

Poputis giltinių! — bambėjo motina, kaisdama katilėlį — visų ištaigų reikalinga; nė man reikėjo tų cukrų arbatų, nė nieko; o jos opumas, Dieve sergėk!

Tiesa, tiesa, — tvirtino boba — neturi kantrybės nė už skatiką, lyg ne kiekvienai reikia nukentėti. Motinos, šaukia motinos! ką čia ji priduos? mus tik bemuštravos. Gerai ir darai, tėveli, kad neklausai joti.

— Nieks ir nesiskubįs pildyti jos užgaidus. Sveiks!

Siurbtė sau tėvai su bobele šildytą degtinėlę. Jonas knarkė duoboj įlindęs. Katrė galavosi viena, verkė, šaukėsi motinėlės, bet nieks nepasigailėjo. Ant nakties prisitelkė daugiau bobelių; visos išmanančios, visos gelbuoja, visos degtinėle siurbsto ir žadėtosios valandėlės belaukia. O Katrei kaskarts blogiau. Gaidgyste jau ir bobos nuliudo, ir tėvas žadėjo, kaip išauš, jeigu nelis, duoti žinią tėvams. Rytmetyje visos bobelės išlakstė.

Motina per svetimus žmones nejučioms patyrusi Katre sergant, atlėkė kogreičiausiai prie savo dukters. Įpuolusi į triobą persigando: nebeapajįstama dukrelė, sutinusi, pamėlynavusi, užšalus, tikra numirėlė. Užniko ji klykti, bartis ant tėvų ir žento, ko laukė taip ilgai, nevežė daktaro, nedavė jai žinios.

Išgrąžino savo arklius prie daktaro, liepė vaikui lėkti kaip tikt įšoka arkliai.

Katrė pažino savo motinėle, prasidžiugo, apsikabinusi ją verkė. Do... va... no... kit!... vos beįsdaužė paskutinį žodį.

Katrės brolelis gal puskelėje tebebuvo nuo daktaro, kaip ji iškeliavo iš šios pasaulės, palikdama didelę dalį kraiti, gyvenimą, gerą žemę, geruosius ir piktuosius tėvus.....

Žemaitė.

Parodos reikalai.

Europos Komitetas dėlei liet. spaudos parodos susideda iš 5 sąnarių, iš kurių 2 yra Paryžiuje, 2 Šveicarijoje ir 1 Anglijoje. Komiteto sąnariai, gyvenantieji Paryžiuje yra suėję į pažintį su mokintais ir įtekingais žmonėmis ir tikisi tas savo pažintis da praplatinti. Tarp kitko vietiniai komiteto sąnariai nori pasimatyti su profesorium „Collège de France“ kuris skaito tenai lekcijas lietuviškos kalbos. Per tas pažintis komitetas tikisi lengviau galėsęs atlikti savo užduotį.

Beto reiktų, kad susiartintų su Paryžium ne tik sąnariai Komiteto, bet ir kiti mus tautiečiai, o ypatingai tie vyrai, kurie yra pagarsėję savo darbais ant dirvos lingvistikos, etnografijos, mokslo ir tt. Dr. Verneau klausinėjo, ar ne užsiima kas iš mus antropologiskais tyrinėjimais ir žadėjo duoti vietą panašiems tyrinėjimams savo žurnale „Revue d'Antrapologie“. Iš tos progos mes gal ir negalėtume pasinaudoti, bet per Dr. Verneau būtų galima patalpinti prancuziškuose laikraščiuose vieną-kitą straipsnį iš lietuviškos etnografijos, archeologijos ir tt. Mus lingvistai taip-gi galėtų pasirodyti prancuziškuose mokslo laikraščiuose ir tokiu budu susigiminiuoti bent su Paryžiaus lingvistais. Tas mus pasirodymas tarpe prancuzų ant moksliskos dirvos netik pakeltų mus akise prancuzų, bet ir suteiktų mums naujas pažintis, kurios sziam laike yra labai reikalingos. Šiame tarpe ypatingai svarbu yra, kad mūsų etnografai galėtų užsirekomenduoti su savo darbais, nėra D-ras Hamy yra karštas mylėtojas etnografijos. Toks susiartinimas mus mokytų su prancuzais galėtų but naudingi ir patiems straipsnių autoriams, kurie ketina atsilankyti ant parodos, nės tuomet jie galės pasinaudoti iš tulų privilegijų, kaipo literatai ir mokyti.

Pagal įstatymus visuotino surėdymo parodos *Reglement general* kiekviena viešpatystė turi but reprezentuojama per savo komisorių (*commissaire delegué*), kuris rėdo savo šalies parodą prisilaikydamas prie visuotinų parodos įstatymų. Tauta, neturinti savo valdžios, reikaluose parodos turi kreiptis prie komisoriaus tos viešpatystės, prie kurios tauta priguli, tai-gi mums reiktu kreiptis prie Maskolijos komisoriaus. Tai yra, žinoma, kelias negalimas. Bet mes, pasiremdami ant to, kad mus raštai yra išėję Prusuose ir Amerikoje, galime kreiptis prie Vokietijos ir Amerikos komisorių reikalaudami sau vietos. Bet ir čion atsiranda painios: kiekviena viešpatystė apsimis priimti savo krašte išėjusius raštus. Bet visuotinas parodos padavadyjimas nurodo mums da vieną kelią. Art. 39 *Reglement*

general sako: „tauta neturinti savo delegato 10 prie rengiamos parodos, norédama gauti vietą, turi kreiptis prie generališko komisoriaus, kuris svetimos tautos išdarbius priima ant tų paczių sąlygų, kaip ir Prancuzijos; taigi reiktų mums samdyti vietą, medegą, darbininkus, vesti ir prižiūrėti darbą ir tt. Šitas kelias nors ir yra galimas, bet jo mes negalime apsirinkti dėlėi stokes piningų. Bet kad ir galima būtų ištekėti piningų, tai visgi neparanku būtų mums ten pasirodyti: nės

1. raštus išstato privatiški žmonės, knyginkai, arba spaustuvinkai, kurie nor apsigarsinti su savo išleistais raštais ir per tai įgyti daugiau pirkikų.

2. jie naudojami iš parodos kaip iš rinkos, parduoda visuomenei savo raštus ir traukia iš to pelną (délto jiems ir užsimoka).

3. dėlėi praktikių siekių išstato daugiausiai naujausius raštus.

4. kaip paprasti knygynai, jie pritrauks akį literatūros ir mokslo mylėtojų, kurie norės patirti koki nauji raštai pasirodė ant sviato. Lietuviškas knygynas, kaip sako žinovai, nepultų į akį ir nepadarytų ant žmonių pagaidanamos įspaudos ne tik dėlėi savo mažumo, bet ir dėlėi prasto išrodymo.

Jeigu mes pavestume išstatyti savo raštus kokiam nors knyginkui, tuomet išėitu da blogiau, nės kiekviens knyginkas pirmiausiai rupisís apie savo reikalą, savo knygas išstatys ant pirmos vietos, o lietuviškas išstatys kur nuošaliai ir nesirupis apie jų pagarsėjimą.

Turiu da paminėti čion apie vertybę tarpautiškos spaudos ant Paryžiaus parodos. Kiti, neturédami artymesnių informacijų apie šitą dalyką mano, buk esąs koks tai skyrius tarptautiškos spaudos, kur galima esą priltipti ir su lietuviškais raštais. Tuom tarpu ant Paryžiaus parodos suvis nėra tokio skyriaus. Yra tik t. v. „Syndicat de la Presse de l' Exposition de 1900“, t. y. susivienijimas tų, ką prigul prie spaudos (korespondentų, literatų ir tt.) Siekiu to susivienijimo yra „sutverti ryšį tarp jo sąnarių (*ad herents*), kurie galėtų vieni kitus šelpti (*s'entr'aider*) ir ginti savo bendrus reikalus“. Ant parodos bus „*Pavillonas Pressos*“, kur bus siunčiami visi periodiški laikraščiai. Į tą pavilloną galės įeiti tik „*syndicato*“ sanariai. Lietuviškus laikraščius bus galima teip-gi nusiųsti į tą pavilloną. Bet iš to galėtų but nauda tik tuomet, jeigu pavilloną lankys koks nors lietuvis, kuris mokėtų atkreipti ant lietuviškų laikraščių kitų atidą.

Buvo da paduotas mums užmanymas išstatyti savo raštus drange su lenkais, bet

tas užmanymas tapo komiteto atmetas dėlėi priežasčių, kurias supranta kiekvienas lietuvis, žinantis istoriją visokių „susidėjimų“ lietuvių su lenkais.

Tokiu budu iš visų kelių tinkančių išstatymui mus raštų geriausiai yra apsirinkti etnografišką skyrių netik dėlėi pigumo, bet ir dėlėi kitų priežasčių. Paskirta mums vieta bus jau prirengta pagal prancuzišką skonį ir planą, figuros ir atsakanti dekoracija pritrauks visuomenę, prie figūr tautiškų ir literatūros pritikis žemlapiai*), statistika, planai ir viskas, kas galės suteikti visūmenei supratimą apie lietuvių tautą ir jos kultūrą.

„*Vienybė Liet.*“

*) Etnografišką žemlapį žadėjo mums nupiešti viens tautietis pagal etnogr. žemlapį Kuršaičio, naujas statistiškas žinias ir žinovų nurodymus.

Nuo Parodos Komiteto.

Vietą išstatymui lietuviškų knygų ant Parodos Paryžiuje gavome Etnografiškame skyriuje 13 d. Spalnio. Vietos užteks netikt išstatymui knygų, bet ir išstatymui lietuviškos grupos, ir bus galima įtaisyti gražią lietuvišką parodą. 18 d. Spalnio bus padarytas formališkas kontraktas su prezesu Etnografiško skyriaus ir bus galima ištikrųjų pradėti darbą įrengimo lietuviškos parodos. Nr. 11 „Ukininko“ bus patalpintos platesnės žinios apie mus skyrių ir jo reikalus.

Komitetas.

Prie mūsų reikalų.

(Iš pasikalbėjimų kelionėje).

Kaip toli, tamsta, važiuoji? — užvedė kalbą mano kaimynas yagone.

— Geležinkeliu iki Š., o toliau arkliais.

— Į Žemaitiją?

Ne, į Lietuvą. Tamsta Žemaitis?

— Ne, bet, kaip istorikas, aš didelis guodotojas Žemaitijos. Mokindamasis istorijos, su ypatinga atida skaitydavau apie praitį to krašto — tiek tvirtumo budo, drąsos ir meilės tevynei! Kas dabar tenai girdet?

— Nežinau, suvis nesu buvęs Žemaitijoje; turbut tas pat, kas ir kituose Lietuvos kampuose.

— Tai nieko gero, nės kitur, girdėt, lietuvius taikstosi išnaujo krikštyt.

— Kaip krikštyt?

— Jei ne krikštyt, tai ant naujo korpilio perdirbt.

— Nevisai suprantu, ką tamista nori pasakyt.

— Matyt tamistai neperdaug rupi lietuvių reikalai, o tarytum lietuvis esi.

— Teip, Lietuvoj gimęs, augęs, bet išėjęs mokslus, gyvenu svetimoj šalyj, tik retkarčiais atsilankau į tėviškę.

— Su manim da blogiau: aš Lietuvoj gimęs, kaimynistoj su lietuviais augęs, net ir kalbėt lietuviškai nemoku. Bet tas nekenkia man interesuotis Lietuva, ypač šiame laike, kada lietuvius teip į visas puses klaipo.

— O ką, gal ir iškleips į rusus ar lenkus.

— Tamstos žodžiai skamba ironija ir nebereikalo, nės trusas apie iškleipimą lietuvių į rusus ar lenkus ir negal but kitaip traktuojamas. — Jau kiek amžių gyvena lietuviai sėmėgiai be savo intelligencijos, po valdžia kaimynų arba nutautusių savųjų, o kaip buvo lietuviai teip ir pasiliekti. Matyt, kad lietuviai netam tikęs materialias. Tiesa, kitąsyk teip stačiai nereikalavdavo nuo jų išsižadėjimo savo kalbas, bet ir lietuviai tuomet nesipriešindavo tam teip aktyviškai, kaip, girdėt, dabar.

Žinai, tamsta, dėlko aš, kaipo istorikas ir etnografas išklypimą lietuvių į rusus ar lenkus, — apie kitus nėra ką ir kalbėt — laikau už negalimą? Pasižiūrėk, tamsta, ant mapos. Su rusišku elementu — baltrusiais — lietuviai kaimynuojasi, tiesa, ant gana ilgos linijos tarp Dvinsko ir Gardino, bet visa ta parubeže eina gana plati juosta sulenkuotų katalikų baltrusių. Juk tai tikra siena, per kurią rusiškam pravoslaviškam elementui labai ir labai sunku persikraustyti. Prie tokių sąlygų *naturališka* rusifikacija stačiai negalima.

— Teip, teip; dėlto tai valdžia jieško kitų kelių savo siekiams.

— Žinau, tik neatmenu istorijoje nėvieno fakto, kad kokia nors tauta būtų paversta į kitą administratyviškais įrankiais. Kokiais budais nebände ir Rusijos administracija rusifikuot lietuvius, ir kolonizacija ir mokyklo mis ir per valdininkus, o juk nedaug laimėjo. Kas išėjo iš kolonizacijos — tamsta žinai: dalis kolonistų tuojaus likvidavo savo reikalus, kita vargsta tarp tirstai apsėdusių lietuvių žemę kulturiškai aukščiau stovinėčių aborigenų.

— Teip, bet rusų milijonai ir valdžia vieton tukstančių nelaimingųjų kolonistų gal pasiųst į Lietuvą milijoną.

— Tamsta vėl ironizuoji, tik šiuo tarpu iš nevertų ironijos „Moskovskija Viedomosti“ ir da klysti, nės tas laikraštis kalbėjo tiktai apie 1/2 milijono. Pusės milijono ateivių neįsprausi į tarpą lietuvių, neišsklaidęs jų, kaip kitąsyk žydus. „M. V.“ gal apsimint: daug yra istorijoje faktų, kuriems lemta neatsikartot; prie tokių faktų priklauso ir sklaidymas tautų valdžios rankomis. Mokyklos ir valdi-

ninkai gal išmokyti dalį, gal ir daugumą lietuvių, kalbėt ir rašyti rusiškai, bet ne pavers jų į rusus, kaip nepavertė iki šiolei. Išmokint svetimos kalbos — tai da ne taspat, kas paverst į kitą tautą.

Aš anaipol ne optimistas ir žinau, kad valdžia ne pagal evangeliją valdo, bet tvirtai tikiu, kad rusai aukščiau ar vėliau permanys, kad šių dienų sistemas nežada gerų vaisių ir malonės turėt po savim paprastus lietuvius, nekaip bergždžiai sapnuot apie pravoslavus rusus su lietuviškai skambančiomis pavardėmis.

— Tikėsimės ir lauksime.

— Kaslink sulenkinimo aš tik tiek pasakyčiau: jei nieko ne padarė, turėdami valdžią, tai dabar nieko nepadarys. Naturališkas sulenkinimas da mažiau galimas, nekaip rusifikacija, nės stačiai lenkai rubežiuoja su lietuviais tiktai Suvalkų gub., kur lietuviai materiališka ir kulturiškai stovi aukščiau už savo kaimynus mozurus. Išsiskirstę po Lietuvą lenkai ir sulenkėję lietuviai bajorai persilpni ir materiališka ir doriškai, kad galėtų turėt kokį autoritetą tarp sodiečių. Atgyjant tautai, toki elementai gal but trukdytojais lietuvių, bet ne aktyviškais platintojais lenkų.

Ne apie apsigynimą nuo rusifikacijos, arba polonizacijos priguli rupintis lietuvių intelligencijai — nės to nera ką bijotis — tik apie kulturišką ir materijališką pakėlimą savo tautos.

— Nežinau, ar kas iš lietuvių speciališkai užsiima kova su rusifikacija ar polonizacija. Kalba žodžiu ir raštu į savo tautiečius prigimtoji kalboj, bet kalba su kulturiškais siekiomis, stengiasi nurodyt yvairius šaltinius pragyvenimui: amatus, pirklystę.

— Ir gerai daro: viena žemdarbystė neišmaitys lietuvių. Lietuviams žemdirbiams perankšta ant to plotelio žemės, kurį jie užima, dėlto ir emigruoja jie į visus kraštus.

— Ir ta emigracija silpnina tautą.

— Susilpnina, tai susilpnina, bet ji yra ir bus. O žinai, tamsta, kad išėivystė, man manant, netiktai ženklas nenormališko materiališko padėjimo, bet ir faktorius, kuris ateityje prisidės prie pagerinimo ekonomiškio lietuvių gyvenimo. Reikia tiktai išėivystę reguliuot, o tai galima padaryti teip, kad ji ir pramonę augimą palengvintų.

— Interesinga, kokiū budu galima būtų tai atlikt?

— Reiktų išėivystei parinkti tokius punktus, kur galėtų įvykti skaitlingos lietuviškos kolonijos, kur pramonės jau prigulincizai

aukštai stovi ir tokius butinai punktus, kurie lengva butų surišti su metropolija.

— Teoretiskai tai labai gražu, bet ar lengva praktiskai padaryt.

— Matai, tamsta, sutverti tai, ko nėra, labai sunku, bet prilaikyt ir tobulint tai, kas jau paties gyvenimo užvesta, pradėta — tai galima. Turi tamsta žinot, kad Rygoj ir Liepojuj jau gana didelės lietuvių kolonijos. Tuodu miestai abudu anga; Ryga jau dabar garsi iš savo pramonisko darbštumo, Liepojus turi didelę ateitį. Abudu artymi Lietuvai ir sujungti su ja geležinkeliais. Tenai lengva įsteigti tvirtos kolonijos ir sujungti jos su Lietuva netiktai dvasiškais, bet ir materialiskais reikalais. Matai, tamsta, amatų ir pirklystės reikia išmokti, o Lietuvoj nėra kur pasimokint. Pirklystė reikalauja netiktai numanantių žmonių, bet ir rinkų, t. y. tokių punktų, su kuriais ir per kuriuos galima butų pirkliaut.

Šitiems reikalavimams geriausia atsako minėti miestai. Jau dabar iš didelės Lietuvos dalies produktai eina į Rygą ir Liepojų ir per tuodu miestu toliau, tik eina per svetimus tarpininkus, dažniausia žydus. Mus išvieviai Rygiečiai ar Liepojiečiai susipažinę su tais miestais, su yvairioms pirklių firmomis, lengvai galėtu užimti vietą minėtų tarpininkų — svetimtaucių menkiausiose rolėse, toliaus ir svarbesnėse. Pramokę amatų, galėtu atlikti Lietuvoj rolę visokių „mašiništų“ „rimorių“ ir kitų tokių atkeliaujančių į Lietuvą iš Kurliandijos. Kreipdamiesi į tokius miestus, kaip Ryga, Liepojus, pridėjus da Vindavą, o su laiku gal ir Palangą, Lietuvos išvieviai netiktai nedingtu, bet da butų naudingais savo metropolijai, surišdami ją su pramoningais miestais ir priartindami prie Baltosios jūros. Prisigriebus prie vandenėlio, nebutų teip trošku . . .

Teip, teip, — skubinosi baigt mano kelionės draugas, keldamas nuo lentynos savo valizą — ne Vilnių reikia „atgaut į savo rankas,“ kaip stengėsi man kartą įkalbėt vienas tradicionistas, bet tvirta koja atsistot minėtuose pajurio miestuose . . .

Galinuosi, kad negavau ilgiau pasikalbėt su tokiu smagum kelionės draugu.

Mark-bis.

350-metinis Jubileušas.

Šimet prisieina 350-metinis Jubileušas išvertimo į lietuvišką kalbą žinomos giesmės „*Te Deum laudamus*“. Autorium to vertimo buvo Martynas Mažvidis Vaitkunas, kurs aną ant Velykų 1549 m. vaitui Sebestijonui Perbantui paaukavo.

Labai gerai butų, idant išeitų naujas Jubileušinis išleidimas primintos giesmės, perspaustas pagal Martyno Mažvidžio Vaitkuno žodžius.

Tuom mes atiduotumėm pritinkančią garbę vienam iš mūsų pirmutinių raštininkų, o ir patys pasigėrėtumėm. — Teisybę reik pasakyti, kad mes labai menkai mokame prigulinciai gerbti žmones, gražiai mūsų kraštui užsitarnavusius, laikydami tai kaip ir už nereikalingą daiktą. O tai didis yra mūsų paklydimas. Atsiminimai vyrų, gerai savo kraštui užsitarnavusių, tuom yra svarbus, juog jie mus žadin prie gerų darbų dėl savo krašto, juog sujudin dorus pajautimus, juog tautos dvasią pakelia . . . Reikėtų tada mums neapleisti aukščiaus priminto Jubileušo ir iš jo pasinaudoti.

Tikiuosiu, juog mano balsas bus išgirstas ir užmanyamas išikunys!

Ant galo pagalios noriu čia pridurti porą žodžių apie pirmutinius mūsų raštininkus, kaip tai yra pranešęs pernai Peterburge žinomas mūsų dalykų tyrinėtojas p. A. Volter'is.

Pagal tą pranešimą pirmutiniu Lietuvos poetu buvo autorius dvasios giesmės „*Ape Kenteghima Pona Christaus*“, žinomas profesorius teologijos Karaliaučiaus Universiteto *Stanislaus Lithuanus Rapagelonis*. Jis paėjo iš Kauno paviečio ir buvo giminaitis žinomo *Abrahomo Kulviečio*, arba iš lenkiško sakant Kulvos. Tas Rapagelonis tarpe 1542 ir 1544 metų mokinosi Vittenbergjy kaštu kunigaikščio Alberto Prusiškojo, ten įgyjo laipsnį daktaro teologijos, metuose 1544 užėmė katedrą teologijos Karaliaučiuje ir 13. dienog gegužės 1545 m. pasimirė.

Dviems metams nuo Rapagelonio mirimo praėjus stipendistas kunigaikščio Alberto, aukščiaus primintas *Martynas Mažvidis Vaitkunas* pirmutinį lietuvišką katekizmą išleido, po vardu: „*Katechismusa prasti žodei*“, o metuose 1549 ans išvertė į lietuvišką kalbą aukščiaus primintą giesmę „*Tavę Dievi garbiname*“.

Čia ne pro šalį bus atsikreipti su dėkingu žodžiu prie Prusų kunigaikščių, kurie buvo pirmais lietuviškų raštų globėjais ir kurie atsimindami ant dvasiškų lietuvių reikalų, jau apie 400 metų užtur Karaliaučiaus universitete 8 stipendijas lietuviams. Garbė už tai teasta jiems!

Iš lietuviškų laikraščių.

Daugelis iš mūsų tautiečių, kaip rašo „*Vienybė*“ Nr. 36, nėra užganėdinti iš „*Susiv, L. A.*“ ir dėlto priguli prie lenkų „*Związko*“, kad gautų didesnę posmertinę. Lenkų „*Związ-*

kas“ moka vyrams posmertinės 900 dol., moterims 600 dol., o „Susiv. L. A. po 150 dol. tiems, ką moka į kasą ant metų 2 dol., ir 300 dol. tiems, ką moka ant metų 4 dol. „L. Vieniųbė“ velyja padidinti mokesį teip, kad būtų galima išduoti bent 1000 dol. posmertinės. Lenkai įmoka į „Związek“ kasą 25 d., lietuviai galėtų mokėti bent po 20 d. ant metų.

„Vienybėje L.“ Nr. 37 yra paduotas užmanymas suvienyti visas lietuviškas parapijas į vieną centrą, išrinkti centrališką komitetą, kuris rūpintųsi apie visas parapijas, statytų ir taisytų bažnyčias, mokėtų kunigams algas ir tt., žodžiu sakant, paimtų į savo rankas visus materialiskus parapijos reikalus, palikdamas kunigams atlikti vien tikėjimo reikalus.

Patriotiškas užmanymas. Nr. 33 „Lietuvos“ yra paduotas užmanymas p. Vargdienio, kad Parodos komitetas Amerikoje paskirtų vieną, kaip „patriotišką lietuvių dieną“, t. y. kad paskirtoje dienoje kiekvienas lietuvis be skirtumo dirbtų ant tėvynės labo ir visą tos dienos uždarbį paverstų ant to mierio. Kas atliktų nuo Parodos, galima būtų sunaudoti ant ko kito.

„Dirvos“ red. *atsišaukimas.* — Mes malonėtume pagražinti rašliavos sekciją (ant Parodos Paryžiuje) kokių nors išleidimu, kurs padidintų garbę mus rašliavos ir duotų sveitimačiams šioji tokį supratimą apie mus ypatingą padėjimą po Maskolijos jungu. Tada „Dirvos“ išleistojas žada išleisti didelį albumą, kur tilptų paveikslai to viso, kuomi mes galėtume pasigerėti prieš kitus, beje paveikslai vietų, raštininkų ir tipai iš yvairių kraštų mus tėvynės. Svarbią vietą tame albume turi užimti paveikslai šiap ar kitaip nukentėjusių už lietuvių ir platinimą apšvietimo. Parašai prie paveikslų bus lietuviškoje, angliškoje ir prancuziškoje kalbose, kad per parodą 1900 m. pardavinėdami anuos albumus visokių tautų žmonėms, kuo plačiausiai pagarsintumėme apie nelemą ir negirdėtą Maskolijos pasielgimą su lietuviais.

Toksai albumas kaštuos didelius piningus. „Dirvos“ red. gali pašvesti tam dalykui ne daugiau kaip 300 dol.; 75 dol. prižadėjo red. kun. V. Matulaitis. Kitus piningus red. tikisi surinkti per abonamentą. Albumas tasai kaštuos 1,50 dol., tie gi, ką norėtu prisidėti prie jo išleidimo ir užsimokės piningus iš aukšto, kaipo prenumeratą, gaus jį už 1 d. Apart atspaudintų L. Albume raštininkų „Dirvos“ red. turi tuos musų tautiškų darbininkų paveikslus: Mickevyčiaus, Šerno, M. Jankaus, Mikšo, Račkausko, Vienožindžio, Bartkevyčiaus, Ad. Mickevyčiaus, Li-

durio ir Vilinskio. Tautiečiai, kurie turi čia nepaminėtus paveikslus, suteiks mums didelę geradėjystę, paskolindami juos nors ant trumpo laiko. Užprašome teipogi visų, idant prištiti mums kokius gali paveikslus tautiečių nukentėjusių už lietuvių; prie paveikslų tų turi but trumpas aprašymas, paremtas ant neužginamų faktų. Albumas išeis (laidomis) pradžioje 1900 m. Taigi mažai laiko yra surinkimui medegos. Per tat savo draugus meldžiame paskubinti išsiuntimą rankių. Rev. A. Milukas 213 Sa. 4-th str. Brooklyn, N. Y.

Atsilieptimas kunigų apie Chicagos nesutikimus. (Nr. 35 Lietuvos.) „Lietuviški kunigai, visi susitarę, užklause per „Garsą“, prašydami kun. Kraučuno, kad išaiškintų, kaip iš tikro tie dalykai stovi ir kad išsiteisintų iš stovio parapijinės kasos. Tą atsišaukimą kunigai patalpino „Garse“ da 1898 m. Kun. Kraučunas ant to visų kunigų atsiliepimo neatsakė nieko. Nr. 2 „Garso“ š. m. kun. Šedvydis varde visų kunigų teipgi nepagyre kun. Kraučuno ir aiškiai pasakė, kad mes, liet. kunigai, apie tuos ant kun. Kr. užmetinėjimus įgyjome tokią nuomonę: „*tacet consentire videtur*“, arba lietuviškai — tyli, tai matyt, kad ant užmetinėjimų tinka. — „Lenkinimui lietuviškų vaikų per parapijos mokyklą mes teipgi esame priešingi, tai visgi nieko tame dalyke negalime padaryti dėl trijų priežasčių 1. mes asabiškai nieko neturime su kun. K., ba jis priguli prie lenkų ir lenkiškos parapijos ir lenkų kunigų organizacijų 2. dėl atstumo vietos, 3. dėl to, kad daugumas iš jus pačių, Chicagos lietuvių, tai mokslainei, kaip matyti, pritaria, ką mes tik galime apgaillestauti.“ — Antroj pusėj atsišaukimo yra užmetinėjimas „Lietuvai“, kad ji „jau antri metai erzina visus Amerikos lietuvius, kad kitose liet. kolonijose iš tų r Kundų kilę yra keli da didesni nesutikimai, né kad Chicagoj, kad „Lietuva“ kaltes vieno kunigo meta ant visų, kad rékia su pasityčiojimu ir džiaugsmu: „žiurėkite, kokiais yra lietuviški kunigai!“... Ant pabaigos atsiliepimo autorius nekantriai šaukia: duokite mums šventą ramybę! Mes kun. Kr. neužstojame, lenkiškų mokslainių neturime. Ir ko jums nuo mus daugiau reikia!“...

„Lietuva“ Nr. 36 duoda kunigams atsakymą ant jų atsiliepimo ir kritizuoja jų klaidingą principą „nesikišimo“ ir geidimą šventos ramybės.“

Draugystė Selpimo Besimokinančios Jaunuomenės. Šveicarijos jaunuomenė savo atsiliepime („Lietuva“ Nr. 30) į Amerikos visuomenę kvietė lietuvius šelpti besimokinančius aukštesnių mokslų užrubežyje. Neužilgo po to atsiliepimo susitverė tam tikra drau-

gystė, prisirašė prie jos 5 sąnariai, sudėjo po 10 dol. įstojimo mokesčius, išdirbo dabar konstituciją. Dr. Šliupas velyja, kad ta draugystė į savo programą įtrauktų teipgi šelpimą jaunumenės besimokinančios Maskolijoj. (Liet. Nr. 38).

Nr. 38 „Vienybės L.“ pradėjo spaudinti naują veikalą J. Šliupo: „*Latvių Tauta kita kart ir šendien.*“

Ko dar reikia mūsų parodai? - Nr. 34 Lietuvos rašo: „Ant pasirodymo ant Paryžiaus parodos mums rodosi neužteks vien lietuviškų knygų, bet reiktu surinkti ir išėjusius apie lietuvius ir svetimose kalbose. Neužmiršti lietuviškų gramatikų Schleicherio, Kurschato, Wiedemano, Schiekopo; teipogi visų lietuviškų žodynų; dainų Rehsos Brzozovskio, Bartscho, Glogero, raštų Voelkelio, Jacobio, Booppo, Leskieno, Brugscho ir kt. Reiktu pasirupinti surinkti vietų paveikslus ir lietuviškas muzikališkas kompozicijas. Yra jų, apart kompozicijų D-ro Kudirkos, da dainų surinkime Moniuškos. Yra liet. žmonių dainelė Schopino, liet. chorai Weingärtnerio. Varšavos liutnės kvartetuose yra kelios liet. dainos Polinskio ir Krzyżanovskio. Jareckio yra dvi operos iš liet. gyvenimo: *Mindovė* ir *Jadviga*. Želensko operoje „Konrad Valenrod“ teipogi yra keli lietuviški tematai. Kas iš tų operų išduotu galima dažinoti knygyniūoj Seyfarto & Czajkovskio Lodze. Italionas Ponchieli parašė op. „Il Lithuani“. Išduota ji Mediolane, lietuviškų tematu joje nėra, bet dėl paties vardo ji būtų reikalinga ant parodos. — Bet ant pasirodymo, kaip prider, aukų turime da per mažai. A.

Ant kiek viskas pabrango Lietuvoje per 50 metų.

(Smulkmenos iš statistikos Sv. gub.)

Kriauciui:

Už kaptona pir. mok.	2 k. dab. mok.	15 k.
Už įkeję „ „	5—6 k. „ „	25 k.
Už šniurinę „ „	2 k. „ „	15 k.
Už kailinius „ „	8—10 k. „ „	50 k.
Už sermėgą „ „	8½ k. „ „	50 k.
Už kelnes „ „	6 k. „ „	25 k.
Už trinityčius „ „	6 k. „ „	45 k.

Šiauciui:

Už čebatus pir. mok.	30 k. dab. mok.	75 k.-1 r.
Už čevyrius „ „	15 k. „ „	60—75 k.
Už prisavas čebatams	20 k. „ „	75 k.

Brangumas drapanų:

Kailiniai pir.	2 r. dab.	4—6 r.
Kailis „	25-30 k. „	60—90 k.
Sermėga „	1 r. 80 k. „	5—7 r.

Skrybėlė daili „	30 k. „	1 r. 20 k.-2 r.
Kepurė „	20-25 k. „	50 k.—1 r.

Brangumas avalų:

Čebatai geri pir.	1 r. 80 k. dab.	5—7 r.
Čevyriai geri „	60 k. „	2—3 r.
Čevyriai prasti	30 k. „	1 r. 50 k.—1 r.

Gyvuliai:

Arklys geras darbin. pir.	20 r. dab.	50—100 r.
Karvė gera „	5—6 r. „	25—45 r.
Jautis „	12 r. „	40—60 r.
Paršas žind. „	30 k. „	1 r.-1 r. 50 k.
Metų paršas „	1 r. 80 k. „	15—25 r.
Penimis „	5—8 r. „	40—60 r.
Avis „	1 r. „	2—3 r.
Žąsis „	20—27 k. „	1 r. 20 k. iki [2 rub. 50 kap.

Javai:

Rugių 3 pudai pirma	60—75 k. dabar	1 r. 50 k. iki 3 rub.
Miežių 2½ p. pirma	60 k. dabar	1 r. 60 k. iki 2 rub. 40 kap.
Avižių 2 p. pirma	37—45 k. dabar	1 r. 5 k. iki 1 rub. 80 kap.
Kviečių 3 p. pirma	1 r. iki 1 r. 20 k. dabar	2 r. 50 k. iki 3 r. 20 k.

Gėrymai:

Degtinės 1 kvatierka	pirma 1½ k. dabar	12 k.
Alaus 2 gorciai „	6 k. „	40 k.

Šeimynų algos:

Berno pir.	7—12 r. dab.	40—50 r.
Pusbernio „	4—6 r. „	20 r.
Mergos „	1 r. 80 k.—2 r. 30 k. „	16—24 r.
Piemenuko diktesnio	pirma 30—50 k. 1 puskartė bulvių dabar	10 iki 18 rub.
Piemenuko prie kiaulių	pirma 30—50 k. dabar	6 iki 10 rub.

Maldos:

Mišios giedotinės pir.	50 k. dab.	1 r.
Mišios skaitytinės „	30 k. „	50 k.
Ekzekvijos „	1 r. „	3 r.—3 r. 50 k.

Tekšys.

Korespondencija.

Paryžius. Skaitytojai „Varpo“ jau žino apie užmanymą išstatyti lietuvišką literatūrą ant ateinančios Porodos Paryžiuje.

Teko man čia pasipažinti su vienu lietuviu esančiu artymoje pažintyje su komitetu Zūriche, kurs rupinasi minėtą užmanymą įvykdyti.

Gal ne pro šalį bus jei žinias kaslink to užmanymo pranešiu akyviems skaitytojams „Varpo“. Teisybė, nieko tokio pozityviško negalėjo pasakyti mano naujas pažįstamas, bet tačiaus-gi keliomis linijomis jis paženklino man neaiškų paveikslą įvykdinimo

to užmanymo ir jo siekius. Suprantamas daiktas, kad šalyje su visais tais stebuklais, kurie kreipia ant savęs atidą ant Paryžiaus Parodos, mūsų literatūra bus gangreit neužmatoma. Bet jeigu tas užmanymas įsikunytu pagal tą kombinaciją, kokią aš sau perstačiau iš papasakojimo mano pažįstamo, tada beabejo rezultatai gali išeiti visai atsakanti.

Skubinu čia paaiškinti skaitytojams vieną dalyką, minėtinaį tą, kad Lietuva nebudama patvaldančia viešpatyste negali oficiališkai gauti vietos savo „lietuviškam skyriui“, savo „lietuviškai sekcijai“ ir dėl tos tai priežasties priseina įieškoti kitų kelių apeinančių minėtą kliūtį. Ant šio tai punktų ir atsiranda yvairios kombinacijos ir žinomas, kad Komitetas Žüriche turėsis tos, katrą atras už geriausią.

Kombinacija apie kurią aš išsitariau augščiau yra visai mano ypatiška, bet turiu daug tiesų spėti kad užmanymas vykdysis jos pakreipoje.

Ministerija apšvietimo rengia etnografišką skyrių, komitetas kurio susidės iš mokintų vyrų, daugiausiai iš šanarių Akademijos. Pasakiau „komitetas kurio susidės“... nes ikišiol nėra dar oficiališko komiteto ir ministerija dar nepaskyrė ant to dalyką jokio budžeto, bet yra jau žinia, kokios ypatos bus šanariais komiteto. Toms ypatoms buvo pranešta, kad tula lietuviška draugyste išrinko komitetą, kuris galėtų parupinti kelias tipiškas lietuviškas figuras aptaisytas originališkais drabužiais, ir kad jas paaukatų francuziškam muzėjui su to tik vien sąlyga, kad laike parodos galima būtų greta su figuromis išstatyti ir lietuviškas knygas. Atsakymas buvo nors ir pritariantis užmanymui, bet ne pozityviškas iš tos priežasties, kad nėra dar komiteto ir ypač paskirto budžeto; tačiau-gi rodyta buvo kad išanksto laiko rupintisi apie tas figuras, kad nupaišyti paveikslėlį kaip tos figuros išrodys ir kaip jos bus sustatytos. —

Ne kalbant jau apie tai, kad įvykdimas to užmanymo tokiu keliu nekaštuotų teip daug, kaip jeigu jis būtų atliktas kitu koku, nurodysiu ant kito labai svarbaus dalyko: iš praktikos galima spręsti, kad to figuros tačiau-gi būtų sustabdančia spēka reikalinga parodymui mūsų literatūros. Ir priešingai, jeigu mūsų knygos bus neužmatamoje kertelėje sudėstytos ant kelių lentelių ar sukrautos spintelėje, tada išaugsto galima abejoti, ar kas norės patirti kas čia per knygos, kas čia per laikraščiai ir publika eis ir nueis sau neužtėmyjusi mūsų literatūros! (o tas-gi kaštuotu mums apie kelis tukstančius fr.!)

Aš paduodu čia iš savo pusės dar vieną užmanymą.

Laike parodos, pabaigoje gal Liepos mėnesio bus Paryžiuje kongresas etnografiškas. Butų labai puikiai, kad atsirastu tarp lietuvių du vyrai mokantieji francuziškai, kuriuos galima būtų deleguoti ant kongreso vardan nors fiktyviškos draugystės ar komiteto, ir kurie parengę raportus perskaitytų juos ant kongreso. Raportai gali būti du, kuopuikiausiu stiliu surašyti, bet kad perskaitymas kiekvieno neužimtų daugiau kaip 10—15 minutų. Raportai tie gali man rodos turėti kiekvienas dvi dalis istoriškai-etnografišką dalį, sakysim, bibliografišką, dar vėl kokią ir butinai neužmiršti dalį apie persekiojimą mus maskolių valdžios. Originalas raporto gali būti tokioje kalboje, kokią kuopuikiausiai valdo autorius. Išvertimui ant grynai francuziškos kalbos autorius gali siųsti į Žürichą Hegibachstr. 22. Suisse.

Peterburgas. Mūsų visuomenėje gana prasiplatinęs sekantis aforizmas: Jeigu, sako, šiandien Lietuvoje nebutų tvirtos kunigijos, tai lietuviųstė jau senai būtų žuvusi. Kunigija buvo visados ir dar tebėra tvirčiausia paspyra prieš surusinimą ar sulenkšinimą (teip!) lietuvių. Kur šiandien viešai skamba lietuviška kalba, jeigu ne vientik bažnyčiose: ten gieda žmonės lietuviškai, ten sakosi jiems lietuviški pamokslai. —

Tegul ir buna teip, bet koks tame nuopelnas kunigų? Rods nereikia privadzioti, juog jeigu nebutų lietuvių, tai nebutų nė lietuviškų pamokslų, nė lietuviškų giesmių, nė, žinoma, kunigų lietuvių. Kunigai kalba su žmonėmis lietuviškai, nės žmonės kitaip nesupranta, ir tame nėra nieko keisto. Bet svarbumas klausymo ne tame. Šiandien negana jau kunigui, kaip senobinėje gadynėje, atišaukti sykį ar kitą į minią tamsių lietuvių, negana tos formališkos prievartos vadintis kataliku, kaip buvo pirmiaus. Šiandien ir tamsus kaimietis reikalauja nuo savo dvasiškųjų netikėtai užgesinimo bet kokių jo klausymų ar abėjojimų dalykuose tikėjimo, bet drange jis laukia, kad ši dvasiškija įeitu į jo padėjimą, suprastų jo vargus, ar jo linksmybes. Ar vienas ar kitas pradeda reikalauti nuo kunigijos paramos jų darbuose, paturėjimo šio ar tokio užmanymo. Kunigija negali pakakinti tokio reikalavimo nors padėjimas jos tarpe visuomenės luomų ir privalo būti pasyvišku. Kunigija negali būti nė demokratiška, nė aristokratiška, o tai reiškia, kad ji turi sakyti „pas“, palytėjus visuomenišką pasidarbavimą. Žinoma teipgi jinegali būti nė lietuviška, kaip tautiška, nės pačioj Lietuvoje jai lygiai rupi lenkai, latviai ir kiti. Platinti lietuviųstę, paturėti jos ugį, tai ne jos užduotis, nės kunigija, arba plačiau

sakant, katalikystė, yra tai baltas lapas, ant kurio kaip nori, teip gali rašyti, ir lenkiškai, ir lietuviškai, ir rusiškai — tai vis viena. Geriausiai išreiškė tą savo užduotį vienas iš augščiausių dvasiškiųjų, sakydamas: „Mes turime ne žmones mokinti kalbos, bet patys nuo jų mokintis jų kalbos. Kaip jie kalba, teip ir mums reikia platinti Dievo žodis.“ Tokiu budu prilygimas kunigijos prie kalbos, o kas su ja sujungta pas mus, ir lietuvių palieka visai pasyvišku. Bet laikyti teip neutrališkai nėra galima ir iškrypimai gali būti užtėmyjami į abi puses. Teip mes regime šioki ar toki, kartais įžymu krutėjimą jaunosios dvasiškos, kuri išdalies užkabina ir klausymus lietuvių, apskritai klausymus liaudies, bet drauge su tuo da nemažas skaitlius ir tokių, kurie atsimeina poniškus laikus. Pirmiau šnekėjo lenkiškai visi privilegijuoti liuonai ir kunigija, kaip visados, laikėsi drauge prie jų. Ir šiandien da ji nepameta to ryšio, ir apsišiekimas tos prastos ukiškos kalbos, lietuviškos, juos net erzina. Atsimenu nesena atsitikimą. Kaip žinoma, nesenei liko įšventintas į Vilniaus vyskupus, J. Eks. Zveravyčius. Kaip vyskupą savo sostapilės, paskubino lietuviai jį pasveikinti ir, žinoma, ir nuėję prakalbėjo lietuviškai: „Tegul bus pagarbintas Jezus Kristus,“ ant ko išgirdo visai netikėtą atsakymą: nesuprantu.“ Va tau ir pasveikinimas! Kaip-gi atsišauks į tulus savo parapijonis Dvasiškas piemuo, jeigu jis nesupranta lietuviškai. Kitaip jų bus visai nesuprastas. Ne, šis keistas atsitikimas atsiduoda smagiai senoviška gadyne.

B-is.

Odesa. Odesa yra vienas iš didžiųjų Maskolijos miestų, turi apie 600 000 gyventojų. Jis stovi prie juodųjų marių ir užsiima didelia prekyste. Žmonių suvažiuoja čion iš viso svieto. Yra ten gana daug ir lietuvių. Štai ką rašo apie lietuvius Odesos į „Liet. Vieniybė“ Nr. 33. Lietuvių esą ten į 400. Trys turi pardavinęčią valgomų daiktų, vienas mėsinęčią. Kiti dirba fabrikuose, tarnauja, plaukioja su laivais ir užsiima kitokiais darbais. Lavininkai gauna ant mėn. nuo 15 iki 25 rub. Apskritai uždarbį lietuviai turi gerą ir gerai išėina. Lietuviškų laikraščių nieks ne skaito. Yra katalikiška bažnyčia, bet nėra lietuvių kunigo. Spaviedojasi lietuviai maskoliškoj kalboj. Kitos katalikiškos tautos turi savo kunigus. Dabar ir lietuviai pradeda rupintis įgyti lietuvių — kunigą.

Vladivoslukas (Rytinėj Azijoje). Iš Vladivosluko, kaip rašo į „Vieniybė“, atkeliavęs

į Odesą viens lietuvis ir pasakojo, kad ten esą apie 200 lietuvių, iš kurių 6 turi savo namus, o 2 laiko pardavinęčias, kitigi eina į darbą; uždirba po 45—75 rub. ant mėn. Lietuviai turi savo bažnyčią ir kunigą lietuvių.

Atsakymai.

Šerkšniui. „Apie išsiskyrimą į vienodžius“ gavome. Sunaudosime. Gavome teipgi ir kitus raštelius. Ačiū.

Galiniui. Prisiųstų eilių netalpėsime dabar dėlei stokos vietos. Meldžiama pasiųsti žinių.

Gaigalui. Kor. gavome. Sunaudosime.

Aukos parodai.

H. Bukovski iš Stockholmo 100 M. =	46 r. 30 k.
Buvo	21 r. 50 k.
	Iš viso 67 r. 80 k.
XXX	16 r. — k.
Šiaulečio	6 r. — k.
	89 r. 80 k.

Apgarsinimai.

„Vienybė Lietuvnių“.

Literatūros, mokslo ir politikos nedėlinis laikraštis. „Vienybė“ išėina kas sereda. Kaštuoja ant metų Amerikojo 2 dol., į užmarę 3 dol.

Adresas: **J. J. Pauksztys & Co.,** 224 & 226 East. Main Str. Plymouth, Luzerne Co. Po.

KANKLĖS.

Lietuviškos dainos keturiems balsams

(vyriškiems) sutaisytos.

Parupino **Dr. V. Kudirka.**

Dalis II.

Tilžėje 1899. Išleido P. Mikolainis.

Pinigus ir laiškų į Varpo (ir Ukininko) redakciją siunčiant, reikia šitokiai adresus padėti:

Hrn. J. Lapinas, Tilsit (Ostpr.)

Turinys:

Paslaptinis cirkularas Suvalkų gubernijai. — Velinės. — Paveikslai. — Parodos reikalai. Nuo Parodos Komiteto. — Prie mūsų reikalų. — 350-metinis Jubileušas. — Iš lietuviškų laikraščių. — Ant kiek viskas pabrango Lietuvoje par 50 metų. — Korespondencija. — Atsakymai. — Aukos parodai. — Apgarsinimai.